

náslijede i grěška (arh. grijěška)«. Ako je tu koja dubleta (ravnopravno samo jedna), ima ih manje nego u dosadanjem Belićevu Pravopisu, mogu dobro poslužiti za jedan duži prelazni period i sve su izolirane riječi, a Komisija je predložila usporednost u dvjema cijelim kategorijama.

O S V R T I

GODIŠNJA SKUPŠTINA HRVATSKOGA FILOLOŠKOG DRUŠTVA

Godišnja skupština Hrvatskoga filološkog društva, održana 3. veljače 1957. u velikoj predavaonici Filozofskog fakulteta u Zagrebu, bila je dobro posjećena. Kao delegati srodnih filoloških društava bili su prisutni prof. Breberina iz Sarajeva i prof. Barbalic iz Ljubljane. Iz Beograda je stigao brzojavni pozdrav skupštini. U radu skupštine uz članove iz Zagreba sudjelovali su i predstavnici podružnica iz pokrajine.

Nakon uvodnih riječi predsjednika prof. Torbarine, koji je vodio skupštinu, tajnik prof. Škreb podnio je iscrpan izvještaj o radu Društva u protekloj godini. Skupština je s odobravanjem primila taj izvještaj i na prijedlog prof. Deanovića zaključila, da se zbog svoje sadržajnosti i konciznosti objavi u *Jeziku*. Zato se ovdje iznose najbitniji dijelovi tog izvještaja.

»Već od početka rada HFD svake godine kao tajnik podnosim izvještaj o radu našeg društva. I sâm sam uočio, da je u našem radu jedne godine bilo više uspjeha, a druge manje i da su se neizvršeni zadaci katkada provlačili kroz više izvještaja. No upravni odbor nije nikada puštao iz vida svoje glavne zadatke, pa je rad našeg društva nekom tihom upornošću postizao sve očividnije rezultate. Iz toga možemo zaključiti dvoje: jedno, da djelovanje HFD doista odgovara kulturnoj potrebi zajednice, u kojoj razvija svoju djelatnost, i drugo, da je opravdana nada, da će HFD ostvariti i druge svoje ciljeve.

Treba odmah istaći, da se napredak, koji je HFD postiglo u svome radu, ne bi mogao ni zamisliti bez obilate materijalne pomoći i moralne podrške, koju su upravnom odboru pružali Savjet za nauku i kulturu i Savjet za prosvjetu NR Hrvatske. Mogu izvijestiti godišnju skupštinu, ne samo da je potpuno osigurano redovito izlaženje našeg časopisa *Jezik* uz dosadašnju nisku cijenu, nego i da su već u štampi još dva naša časopisa.

Stručni filološki časopis, koji se radio tako dugo, izaći će iz štampe u najskorije vrijeme pod nazivom *Filologija*. Izdavat će ga u suradnji Odjel za filologiju Jugoslavenske akademije i naše društvo.

Da će doskora biti objavljen i treći časopis HFD, na to prije godinu dana nitko nije ni pomišljao. U proljeće 1956., u redakciji Sekcije za teoriju književnosti HFD, izašao je Almanah literarno-teoretskih problema kao *Pogledi 1955*. Jedan od najrevnijih, a i najskromnijih suradnika te sekcije i svakog pothvata, koji je imao za cilj, da se razvije i popularizira naučno pristupanje poeziji — naš tajnik II. A. Flaker, iznio je tada misao, da bismo započeti rad najbolje mogli nastaviti pokretanjem stalnog časopisa, za koji je on sam predložio naziv *Umjetnost riječi*. Danas je, eto, prvi broj te publikacije već u štampi. Hrvatsko filološko društvo imać će doskora tri filološka časopisa: jedan strogo naučan i druga dva, koji su, ne napuštajući načelo naučnosti, namijenjeni širem krugu čitalaca, ljubitelja jezične i književne kulture.

Iznijet ću o njima više podataka. *Jezik*, časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika, izlazio je redovito i u god. 1956. Svaki je broj stajao 40 Din, a godišnja pretplata 180 Din. Kako su troškovi izdavanja znatno porasli, došlo je do deficita, no taj je pokriven subvencijom Savjeta za nauku i kulturu NR Hrvatske od 600.000 Din. Osim toga Franjo Petričević iz Splita poslao je za *Jezik* 20.000 Din, a dr. Milovan Zoričić 9.000 Din. Ta se naša publikacija izdaje u 3.500 primjeraka, a ima 3.200 pretplatnika, pa se postavlja pitanje, ne bi li nakladu trebalo povisiti na 4.000 primjeraka. Glavni je i odgovorni urednik prof. Jonke, a uza nj su članovi redakcije prof. Hraste i prof. Hamm. *Jezik* se danas šalje u zamjenu za 18 časopisa i publikacija. Uz one, koji su spomenuti u lanjskom tajničkom izvještaju, dobivamo još šest jugoslavenskih, jedan švedski, jedan sovjetski i dva poljska stručna časopisa.

Filologija je zamišljena kao međunarodna naučna publikacija, pa će svaki hrvatski članak imati rezime na jednom od svjetskih jezika. Predviđena je i mogućnost, da u *Filologiji* dođu do riječi i ugledni strani stručnjaci (već u prvom broju izlazi članak čuvenoga francuskog slavista André Vaillanta) i da domaći stručnjak objavi, iz posebnih razloga, svoj rad na kojem svjetskom jeziku. Članci na stranom jeziku imat će uvijek rezime na hrvatskom. Taj časopis uređuje urednički kolegij: prof. Deanović, Hraste i Torbarina. Očekujemo, da će prvi broj i po ugledu suradnika i po naučnom značenju njihovih priloga pobuditi velik interes i kod nas i u inozemstvu. Također se nadamo, da ćemo u zamjenu za *Filologiju* dobivati većinu svjetskih filoloških časopisa.

Umjetnost riječi ima podnaslov: časopis za nauku o književnosti. Urednički kolegij sačinjavaju: Flaker, Frangeš (tehnički urednik), Petreš, Skreb (glavni urednik) i Torbarina. Ta će publikacija biti namijenjena naučnom izgrađivanju metodike u proučavanju pjesničkog djela kao umjetničke tvorevine. Dosada se kod nas s gledišta marksističke estetike premla proučavalo, u čemu je pjesničko, umjetničko značenje onih književnih djela, koja su još i danas za nas živa. Smatramo, da će takav način naučnog promatranja pjesničkog djela donijeti velike koristi nastavi književnosti u višim razredima srednje škole. Redakcija će o tome posebno voditi računa. Taj će časopis izlaziti četiri puta godišnje. Za pripreme radove i za izdavanje prvih četiriju brojeva Savjet za nauku i kulturu NR Hrvatske odobrio je dotaciju od 850.000 Din.

Prelazeći na podružnice, moram izvijestiti, da se osnivanje podružnica našeg društva izvan Zagreba jedva maklo s mjesta. Jedino je osnovana podružnica u Vinkovcima, koja je već dosada pokazala mnogostranu uspješnu djelatnost. Treba odati priznanje toj našoj novoj podružnici i pokretaču njezine aktivnosti prosvjetnom inspektorju prof. Dioniziju Švaglju.¹

HFD ima sada 616 članova, i to: u Gospiću 11, Karlovcu 26, Puli 46, Sisku 31, Vinkovcima 74 i u Zagrebu 428. Srednjoškolskih profesora i nastavnika ima ukupno 332, a studenata 71.

Sekcije Društva u Zagrebu (pravopisna, lingvistička, za teoriju književnosti, srednjoškolska za jezik i književnost, lektorsko-korektorska i sekcija za strane jezike i književnost) djelovale su u proteklom periodu prema utvrđenom programu uredno i bez zastoja.

Na dva sastanka, u veljači i ožujku 1956., članovi pravopisne sekcije Hamm, Hraste, Jonke, Pavešić i Rogić, koji su članovi Državne komisije za zajednički pravopis hrvatske i srpske književnosti, izvijestili su sekciju o svom radu u toj komisiji. Sekcija je njihov rad ocijenila kao pravilan i koristan. Za pravopisni materijal, koji je zajedno s pravopisnim rječnikom ustupljen toj komisiji, naše će društvo dobiti novčanu odštetu.

Sekcija za strane jezike i književnost predložila je Savjetu za prosvjetu, da se u Zagrebu organiziraju ljetni tečajevi za strane jezike. Naše se društvo povezalo s Društvom nastavnika, ali se ti tečajevi nisu održali, jer se javio premali broj polaznika. Savjet za prosvjetu pozvao je HFD, da ono pomogne i u organizaciji zimskih ferijalnih tečajeva za strane jezike, čemu se naše društvo spremno odazvalo. Ta je sekcija provela anketu o stanju nastave živih stranih jezika u srednjoj školi, pa namjerava poduzeti akciju, da se osnuje centar za usavršavanje nastavnika stranih jezika.

U ime lektorsko-korektorske sekcije uprava našeg društva poslala je na dvadeset zagrebačkih redakcija dopis, u kojem je objasnila svrhu i zadatke te sekcije i pozvala na užu suradnju njihove lektore i korektore.

Pokušamo li izvršiti bilancu rada HFD u proteklom periodu, vidimo, da su ne samo časopisi, nego i brojna predavanja i referati u Zagrebu, koji se djelomično premještaju i u provinciju (Vinkovci, Gospić), javna govornica, s koje se čuju glasovi o brojnim i važnim filološkim problemima. Sada upravni odbor utvrđuje za mjesec dana unaprijed program javnih predavanja i predavanja i referata u sekcijama, šalje ga svim osmogodišnjim školama i gimnazijama u Zagrebu i nekim drugim prosvjetnim ustanovama te ga objavljuje u *Školskim novinama*. Nažalost, broj naših članova na zagrebačkim srednjim školama i njihov interes za rad našeg društva nikako ne zadovoljava. Ta pojava zabrinjuje. Treba pokušati pronaći nove oblike rada, koji bi to stanje mogli izmijeniti.

Ne možemo se zadovoljiti ni brojem podružnica HFD izvan Zagreba, iako je aktivnost većine onih, koje već postoje, vrijedna svake hvale. Još manje možemo biti zadovoljni

¹ Poslije godišnje skupštine osnovane su podružnice HFD u Splitu i Zadru. (Bilješka uredništva.)

rezultatima postignutim u borbi za kulturu materinskog jezika. Još nije kod nas prodrlo u široke slojeve uvjerenje, da nema kulturnog naroda u potpunom smislu te riječi bez izrazite kulture materinskog jezika i bez svijesti o tome, da je jezik najveće blago, živa povijest, sadašnjost i budućnost svakoga naroda. Zato nas nemaran ili surov postupak s njim i neopravdani ili nerazumni zahvati u njegov razvitak i njegove osebjunosti bole, kao da nam se dere živo meso. Iz ljubavi za jezik najsigurnije proistječe i ljubav za književnost, koja je jedina kadra da u mladu čovjeku odgoji srce, t. j. njegov čuvstveni život, kako bi se u politehnizaciji razvio čitav čovjek, koji ne će ostati civilizirani divljak, nego svijestan borac za mir među narodima i snošljivost među pojedincima. S toga je gledišta posao filologa eminentno kulturna posao; u papirnatu njegovu carstvu gradi se duhovni napredak narodne zajednice. Ta spoznaja treba da u prvom redu prožme sloj naše narodne inteligencije, naših obrazovanih ljudi.

Pred novim upravnim odborom stoji zadatak da poveća broj članova u Zagrebu i broj podružnica izvan Zagreba te da što više članova privuče na suradnju u svim oblicima rada HFD.«

Nakon tajnikova izvještaja skupštini je podnio izvještaj o blagajničkom poslovanju blagajnik S. Babić. On je istakao činjenicu, da samo 180 članova plaća članarinu redovito i da potrebe društva traže veće iznose nego je ubrana članarina. U ime Nadzornog odbora prof. Ratković izvješćuje, da je poslovanje Društva u prošloj godini bilo potpuno ispravno i da se dosadašnjem upravnom odboru može dati razrešnica.

Nakon tih izvještaja razvila se duga i živa diskusija. U vezi s blagajničkim izlaganjem prof. Jonke predlaže, da se članarina povisi od 10 na 20 Din mjesečno. Prijedlog je nakon diskusije prihvaćen. Nadalje, skupština prihvaća prijedlog prof. Dvoržaka, da se drugarici Sekulić dade novčana nagrada za revnost i savjestan rad u tajništvu. Drugarica Sekulić odriče se nagrade u korist *Jezika*.

Osvrćući se na tajnički izvještaj, prof. Štefanić traži, da se HFD jače afirmira u pitanjima jezičnog jedinstva. Ističe, da je u jezičnim pitanjima kompromis opravdan samo do određene granice. HFD moralo bi stajati na stajalištu, da u književni jezik smiju ući samo one riječi, koje su jezično pravilne i koje se upotrebljavaju na cijelom jezičnom području, a ne samo na jednom njegovu dijelu. Po njegovu mišljenju od Novosadskog sastanka stvari se nisu popravile, nego čak pogoršale. U našim novinama i radio-emisijama vlada sve veća anarhija. Potrebno je uže povezivanje s novinarima i sa spikerima zagrebačke Radio-stanice. Zadatak je HFD da za svoj rad zainteresira šire slojeve i da se jače afirmira u javnosti. Prof. Hraste upozorava, da se ne može govoriti o ujedinjavanju naših književnih jezika, jer je to jedan jezik s istim glasovima, oblicima i sintaksom. Razlike postoje samo u rječniku književnog jezika Srba i Hrvata. No sada je aktualan jedinstven pravopis, a ne jedinstven rječnik hrvatske i srpske književnosti. Prof. Jonke iznosi, da je HFD bilo dosta aktivno u jezičnim pitanjima i da se zbog njegova javnog nastupanja počelo na jezične probleme gledati nešto drukčije. Novosadskim je zaključcima sačuvan ijekavski govor u jeziku hrvatske književnosti. Ako tko radi protivno tome, to je neopravdano i samovoljno. Drug Redžebašić konstatira, da na skupštini nema predstavnika štampe, kulturnih ustanova i prosvjetnih vlasti. Smatra neopravdanim nehaj prema radu HFD. Nadalje upozorava, kako se u našoj štampi nenaučno transkribiraju arapska imena. Predlaže, da se u cijelosti odobri rad članova HFD, koji rade u državnoj komisiji za pravopis. Prijedlog se prima.

U nastavku diskusije učestvovali su delegat iz Ljubljane i iz Sarajeva, predstavnici podružnica i više članova iz Zagreba. Tražilo se obavezno polaganje ispita iz hrvatsko-srpskog jezika na profesorskom ispitu, smanjenje broja sati za slaviste na srednjim školama, uklanjanje jezično loših javnih natpisa, te se istakla potreba jačeg subvencioniranja HFD i jače propagande u javnosti.

Poslije diskusije skupština je dala jednoglasno razrešnicu dotadašnjem odboru, pa se prešlo na biranje novog odbora. Prof. Torbarina predlaže, da se radi uštede na vremenu novi odbor izabere javnim glasanjem. Prof. Hraste predlaže listu novog odbora, o kojoj je raspravljao stari odbor na svojoj posljednjoj sjednici. Na toj su listi predloženi: za predsjednika Torbarina, a za članove odbora: Antoš, Babić, Deanović, Filipović, Frangeš, Gortan, Guberina, Hamm, Hergešić, Hraste, Ivanišin, Jelenović, Jonke, Klaić, Mišić, Pa-vešić, Petre, Šicl, Škreb, Šojat, Težak, Velčić, Vinja i Vratović, a za nadzorni odbor:

Badalić, Dvoržak i Jernej. Predložena je lista primljena jednoglasno bez ikakve izmjene.² Izabrani predsjednik prof. Torbarina zahvaljuje skupštini na izboru i na iskazanom povjerenju. Budući da prof. Škreb zbog preopterećenosti ne će više vršiti tajničku funkciju, Torbarina predlaže, da mu skupština izrazi zahvalnost i oda priznanje za revno i predano vršenje tajničke dužnosti od osnutka HFD do danas. Prijedlog je prihvaćen s odobravanjem. Nakon toga predsjednik Torbarina zaključuje godišnju skupštinu.

Veljko Gortan

DEVETI SASTANAK PRAVOPISNE KOMISIJE

Komisija za izradu zajedničkog hrvatsko-srpskog pravopisa sastala se 4. ožujka o. g. u Zagrebu u prostorijama »Matiice Hrvatske«, da privede kraju utvrđivanje pravopisnih pravila. Prisutni su bili svi članovi Pravopisne komisije, a na dnevnom redu bilo je raspravljanje o formulacijama pravila o interpunkciji, o pravopisnim znacima i kraticama, o stranim riječima, o pisanju futura I. i o pravopisnoj terminologiji. Zasedanje je trajalo šest radnih dana te je završeno 9. ožujka.

Komisija nije dospjela raspraviti sav materijal, jer se na formulacijama pravila o interpunkciji zadržala preko očekivanja četiri radna dana. Raspravljene su i formulacije pravila o pravopisnim znacima i kraticama i jedan dio formulacija o pisanju stranih riječi. Obradene su strane riječi preuzete iz klasičnih i slavenskih jezika, a strane riječi iz zapadnoevropskih i istočnih jezika ostale su za idući sastanak. Na idućem sastanku raspraviti će se i načela za izradu pravopisnog rječnika, osobito u akcentološkom pogledu. Dotle će i stilizatori pravopisnoga teksta završiti svoj rad i poslati stilizacije pravopisnih pravila još prije sastanka svim članovima Pravopisne komisije, kako bi se i o njima mogli donijeti konačni zaključci.

Zaključeno je, da se deseti sastanak Pravopisne komisije održi u Beogradu u prostorijama Srpske akademije nauka od 27. svibnja do 1. lipnja o. g. Tekstovi pravopisnih pravila, odobreni na sastanku u Beo-

gradu, razaslat će se na mišljenje i primjedbe Jugoslavenskoj akademiji znanosti i umjetnosti u Zagrebu, Srpskoj akademiji nauka u Beogradu, Matici Hrvatskoj i Matici Srpskoj, svim sveučilištima na području hrvatskosrpskoga jezika, Društvima učitelja, nastavnika i profesora, Društvima književnika, Društvima novinara na hrvatskosrpskom jezičnom području, Hrvatskom filološkom društvu u Zagrebu i Udruženju za srpskohrvatski jezik u Beogradu, a bit će dakako objavljeni i u štampi, kako bi svaki zainteresirani pojedinac mogao učestvovati u toj diskusiji i staviti svoje primjedbe. Dok bude trajala diskusija, izrađivat će se pravopisni rječnik prema načelima, koje odredi Pravopisna komisija.

Kao što se po izloženom vidi, čitav je taj posao dosta opsežan i složen, ali sve će se raditi ipak ubrzanim tempom, kako bi se pravopisni priručnik mogao što prije predati u štampu.

Ljudevit Jonke

RADI OBJAŠNJENJA

U 1. broju ovogodišnjih »Krugova« spominje se u članku »Radio-stanica — čuvar našeg jezika« na str. 108., da je i prof. Jonke »usmeno protestirao« na Radio-stanici zbog zabrane upotrebe riječi: *siječanj*, *veljača*, *ožujak* i sl. O tom se kasnije pisalo u »Borbi« od 26. III. o. g. u članku »U kojem pravcu?« i u beogradskim »Književnim novinama« od 31. III. o. g. u članku »Kojim putem, »Krugovi?« U ta dva članka autori prikazuju, kao da je intervencija na zagrebačkoj Radio-stanici bila suvišna, jer »zagrebačka radio-stanica upotrebljava i

² Na prvoj sjednici upravnog odbora uži se odbor konstituirao ovako: uz predsjednika Torbarinu, koji je izabran na skupštini, potpredsjednici su Ivšić i Deanović, tajnik I. Gortan, tajnik II. Šicl, blagajnik Babić, knjižničar Vratović. Nadalje, u odbor je kooptirana drugarica Sekulić.